

S svojimi rokami hočem še kaj  
razen toplino drugih dlani  
S svojo lobanjo hočem še kaj  
razen posode za posmrtno vino mnogonožcem  
posode za opij opicam  
posode za lačne

S svojim telesom hočem priti  
tako blizu nezaslutenemu  
da bom sam  
edini grobar svoje omejene moči

S svojim telesom hočem  
zadržati zemljo  
ki vse globlje vanj prodira

S svojim telesom se hočem  
nagoltati drugih teles

## VI.

Pot je dolga  
tisoče milj  
za umrlimi civilizacijami  
vidim piti kamele v Sahari.

## ZAKAJ NE RAZUMEMO SANJ

(Legenda)

Tone Partljič

Ljudje so postali prvič resno zaskrbljeni, ko je deževalo že ves mesec. Drogen dež, a se ga je nabralo. Ostajali so po kočah ko mokre kure in z bojaznijo gledali skozi mokre šipe. Dasi je bilo poletje, je bilo hladno od stalnega dežja. Bilo je čisto jasno, da bo segnil krompir in da bo grozdje kislo, če ga bo sploh kaj. Reke so narasle, potoki so se razlili in vlačili za seboj otavo s travnikov. Starejši so pravili, da bo vesoljni potop, a še sami na dnu niso prav verjeli. Skrb pa je vseeno glodala.

— To bo sodni dan, so pravili.

Mladi, ki so bili v ateistični organizaciji in niso verjeli v boga, so se nasmihali; a vseeno jim le ni bilo, zakaj deževati ni prenehalo. Po televiziji so velikokrat kazali prizore s poplavljenih predelov dežele in ljudje, ki so živeli na hribih, so pravili hvala bogu. Ostajali so v hišah, kot smo že rekli, in zaplodili precej otrok. Postelje so dišale od sladostnosti, kajti v takih dneh bi človek kar naprej poležaval, ker pa ni mogoče kar naprej spati, so počenjali tiste reči. Le otroci so bili nadloga, ker jih niso mogli poslati v gozd po gobe in so gledali zraven, kako so starši hiteli pri tistih rečeh. Vodovje pa se je medtem razlilo že po vseh dolinah. Voda je bila svetlo rjava, mastna, gosta in blatna. Bila je junaška, a potuhnjena. Sploh se ni menila za ljudi, marveč je tekla sama zase in se razlivala ter vljudno, a neusmiljeno odnašala, kar se je dalo. Včasih si videl, kako je odneslo kako mačko ali psa, ker nista bila dovolj previdna, v kakem tolmunu ju je vrtinec sukal sem in tja, dokler ju ni požrl in se nista pojavila kje dalje z napihnjanim trebuhom, obrnjenim kvišku kot porodnica na mizi. Ribe so bile najprej vesele, kot bi bil človek, če bi izvedel, da se je zemlja povečala za petkrat, število ljudi pa bi ostalo isto. Ribe so bile naravnost razposajene in so po večerih radostno prepevale na površini, seveda pa jih ni bilo mogoče čuti. Potem pa je tudi njim začela blatna voda presedati, pa so morale prihajati na površino in hlastati sveži zrak, saj so imele škrge že polne blata. Tako si lahko videl ribje gobce, ki so hlastali po zraku. To je bil po svoje presenetljiv prizor, saj si drugače ne znamo predstavljati, kako so ribe razporejene po vodi; sedaj pa je bilo mogoče videti skupine belic, nekatere pa v dvojicah in posamezno. Sami zase so plavali tudi čemerni krapci. Nekatere manjše ribe in one bolj plemenite so začele tudi crkavati zaradi blatne vode. Tako se jim je prvo veselje tudi maščevalo. Ko je deževalo že sedemintrideseti dan, so morali ljudje v dolini vsi zapustiti hiše in se umakniti gor v hribe, kjer pa jih ljudje seveda niso z odprtimi rokami pričakovali. Nekateri so poznali čut solidarnosti, ki ga zbudi skupna nevarnost, drugi pa so raje zaklenili vrata.

Sicer pa so se ljudje še vedno dovolj razumno tolažili.

— Po dežju pride sonce, so se kislo šalili, a končno so le morali spoznati, da to ni navadno dolgo deževje, ampak da je nekaj več, nekaj enkratnega, česar so se bali, nekaj, kar je bilo kot preizkušnja. Kmalu je voda zalila vse ceste, da ni bilo mogoče več hoditi na delo, v gostilno in k zobozdravniku, če si imel črva v zobu. Ljudje so gledali televizijo in so bili ponosni, če so snemalne ekipe, ki so snemale povodnji cele dneve, pokazale njihov predel ali celo njihovo mačko, ki se je potapljala. Ko pa je odneslo tudi električne drogove, so se vasi in zaselki zavili

v molk, samoto, grozljivost ki jo je oblizovala mastna, rjava voda. Zgodilo se je, da je ribe odnašalo med sadnim drevjem, da so se kače plazile po električnih žicah, v katerih seveda ni bilo toka.

\* \* \*

Tudi v vasi pod gričem je voda uničila že večino hiš in ljudje so se zatekli k drugim družinam na griču. Navsezadnje so bili vsi pod streho, četudi gostitelji niso bili kaj prida prijazni, ampak prestrašeni kot otrok, ki sanja o hladnih kačah. Navsezadnje pa so bili le vsi pod streho, torej jih je skrbelo le, kako bo s hrano, sicer pa niso mogli verjeti, da bo to stanje večno trajalo. Političnih sestankov v vasi ni bilo, četudi je bilo precej članov organizacije. Ker niso prejeli časopisov niti okrožnic niti niso mogli gledati televizije, niso vedeli, kakšno stališče je zavzelo do poplav vodstvo organizacije, na svojo roko pa niso hoteli delati.

Skupina ljudi iz te vasi se je zatekla tudi k staremu čudaku, ki je živel v podrti borni koči. Ravno zaradi revščine so se ga drugi do tedaj izogibali. Saj ni delal veliko, le zaradi mleka je redil koze, jedel pa je tudi le sadje in pozimi krhlje in led. Z nikomer se ni pogovarjal, in ko so vdrli v kočico delavec iz livarne njegova žena in hči ter njihov svak, ki je bil predsednik športne organizacije, se starec ni razburil. Povedal je, da nima hrane, oni pa so mu pokazali na vrečo konzerv z mletim mesom, imenovanim mesni doručak, in na zaboj posušenih svinjskih jezikov. Tudi njemu so ponudili in kar rad je jedel mleto meso v konzervi, vsaj ni imel problemov z žvečenjem. Potem pa je spet sedel za mizo in molčal ter premišljeval. Ko so mu rekli novi gosti, kdaj bo le konec prekletega dežja, kajti želeli so se s svojo prijaznostjo nekako opravičiti, ker so vdrli k njemu, je rekel, jaz imam rad dež, lepo je, ko dežuje.

Od takrat so se mu nekako odtegnili in tudi mletega mesa mu niso ponujali. Zazdel se jim je sumljiv, posebno svaku, ki je bil tudi član politične organizacije, kajti kako je mogel imeti rad dež, ki je vsem prinašal le nesrečo, kar je bilo ja objektivno jasno. Lahko mu je govoriti, da je lepo, če dežuje, ko živi visoko na hribu, kaj pa tisti, ki jim je voda odnesla imetje, živino ali dojenčke.

Starec se ni menil za nejevoljo svojih podnajemnikov, marveč je molče sedel naprej in vsako jutro nekaj beležil v nenavadno debel zvezek, ki je bil podoben starim kronikam v muzejih. Kasneje so spoznali, kaj je beležil. Vsako jutro, ko je vstal, je natančno zapisal svoje sanje, do podrobnosti, kolikor je pač mogel. Skušal se je spomniti vsega, a včasih ni bilo mogoče. Sanjalo se mu je včasih prehitro. Ko so ga vprašali, čemu to dela, je najprej nekaj zagodrnjal, da še ni čas, da bi govoril

o tem, potem pa jim je le povedal, da poskuša priti do dna sanjam, o katerih znanost še ni povedala kaj dokončnega. Sanje je zapisoval že šestdeset let, pa še vedno se mu je zdelo, da je odkril premalo zakonitosti, da bi mogel narediti kakšne povzetke, toda to ga ni preveč težilo, upal je, da bo še živel in pri svojih sto letih naredil povzetek in sklep. Ugotovil je recimo, da veljajo sanje za naprej in za nazaj, da so sanjske knjige čista neumnost, da so bolj zanimivi njihovi sestavljenci, kot to, kar v njih piše. Ugotovil je recimo, da vsakih petnajst let enkrat sanja, da je on stopil na mesec, najmanj vsako leto pa je sanjal, da je na kakem javnem mestu ostal brez hlač in tudi spodnjih hlač in je moral skrivati nagoto, kar pa se mu ni posrečilo in so vsi gledali njegov posušeni lulek. Ugotovil je, da je večkrat, kadar je predobro jedel, sanjal o belih ribah, tudi je sanjal druge stvari, odkar mu je umrla žena, Ugotavljal je, da v nočeh, kadar so nevihte, ne sanja itd. Že so se mu začrtovali obrisi bodočega povzetka, ki bi morda lahko ljudem kaj razkril o sanjah, kajti nihče na svetu si še ni zapisoval sanj celih šestdeset let.

Toda deževalo je v tankih curkih kar naprej in ljudi se je začela pollaščati groza. Ljudje so postali sila pobožni in cerkveni posli so cveteli. Zgodilo se je, da je prišla štiridesetletna ženska k birmi, ker da je spoznala, da je le v bogu rešitev. Strah jih je mučil tako, da so celo ateisti začeli moliti in se niso menili, da bi lahko bili v organizaciji kaznovani. Kadar je človek pred obličjem smrti (in mnogi so zaradi vedno večjega naraščanja vode res to verjeli), pozabi na politične izkaznice. Nekaj ljudi se je celo obesilo, njihovi obrazi so bili najprej tako zeleni, da so se ljudje ustrašili kuge, a potem so se jim lica spet pobelila. Prebivalce je posebno prizadela novica, da se je obesila lepa in mlada postajenačelnikova žena, ko jim je odneslo zibko z dojenčkom. V resnici se je začela panika ljudem zažirati pod kožo kot mastni ogrci, kajti deževalo je neusmiljeno. Nihče si ni več upal povedati šale na račun povodnji in tisti prvi občutek solidarnosti, ki prevzame ljudi ob skupni nesreči, se je kmalu razkadil in vsak je sumil vsakogar, če mu le ne bo pojedel hrane. Grdo je bilo tudi gledati, ko je nekemu kmetu odneslo konje. Rekli so, da mu je prav, zakaj pa je izzival usodo. Iz vode je vlačil debela, ki jih je poplava prinašala, na bregu pa je s konji vlačil hlode proti domu. Ko je bil malo nepreviden, so konji zabredli v vodo, ugreznilo se jim je in odneslo. Hrzali so z gobci in tolkli s kopiti po vodi, a voda jih je odnašala, dokler se nista potopila z vajetmi in uzdami vred. Bila sta zgrizena in eden je celo pregriznil uzdo od sile.

Starec pa je bil drugačen od vseh in se ni bal dežja. Bil je že tako star, da mu je bilo najbrž vseeno, če ga bo odneslo, za svoje zapiske pa je pripravil poseben zaboj, ki ga je prevlekel z nepremočljivim platnom. Družina, ki se je priselila k njemu, se je razšopirila po koči, ko je videla,

da mu je vseeno in da je skromen. Niso pa mogli prenašati, da je zjutraj vstal in gledal v oblake, kako dežuje. Niso mogli trpeti, da se ni bal in da je bil drugačen. Kmalu potem, ko se je nagledal oblakov, je sedel za mizo in spet opisoval svoje sanje, kakor se jih je pač spominjal. Pisal je o vsem, česar se je spomnil, pa četudi se mu je sanjalo, da je koga ubil, ali da je oskrnil mrtvo ženo, da je bil pri prvem svetem obhajilu. Vse je zapisoval in si rekel, da ne bo čakal sto let, marveč bo že prihodnje leto začel strnjevati svoje spoznanje o sanjah, kajti zdelo se mu je, da bo morda s tem zapisovanjem prišel vsaj do zakonitosti svojih sanj. To leto je bilo prestopno in opazil je, da ima vsako prestopno leto sanje opremljene z glasbo posebnih glasbil na strune.

Delavec, njegova žena, hči in svak pa so pravili, da je nor in škodljiv, ker ničesar ne dela, četudi so tudi oni samo tarnali, mož in žena pa sta včasih počenjala tiste stvari na slami, vendar sta vsa zaskrbljena pazila, kajti otroci niso za take čase. Na koncu so se tako razčeperili v hiši, da je moral stari pisati na pragu pod kapom. Lahko pa je spet gledal dež vsak trenutek, kar jih je spet jezilo. Družina je mislila, da bi ga morali kako kaznovati, ker se ne boji in ker rad posluša, kako škreblija dež. Kajti oni so tudi popravili streho, da ni več curljalo. Očitati so mu, da so streho popravili njemu in zaradi njegove lenobe, četudi bi se ne zmenili, če bi teklo nanj. Svak je večkrat rekel, da bi morali take posebneže odstraniti »iz naše sredine«. Starec pa je pisal, voda je naraščala in ljudje so bili na meji blaznosti. Starec je tudi poslušal dež. Družini je pošlo mleto meso in so jedli še samo posušene svinjske jezike. Zraven bi radi jedli starčeve krljce in rekli so, da je bolje, če on pogine od lakote, ki je že star in čuden, kot oni, ki so v najlepših letih in se v normalnih okoliščinah ukvarjajo s čim koristnejšim, kot je zapisovanje sanj.

— Pa se ga znebimo, je rekel svak.

— Če pa smo v njegovi hiši, je težko rekel delavec.

— A jesti moramo, je zatarnala žena.

— Saj je nor, je sodila hči.

Starec pa je poslušal dež in zapisoval in mislil na dogodke pred šestdesetimi leti. Mislil je, kako drugače so se ljudje takrat oblačili. Družina pa se je dogovorila, da se odkriža starega čudaka. Ponoči, ko je starec spal in sanjal o pavih in belouškah, ga je svak udaril s polenom po glavi in odnesel po hribu navzdol do rjave, blatne in hitre reke, ki je bila podobna tekočemu morju in je smrdela po gnilobi, blatu in truplih. Voda je odnesla starca z vso silo, delavec pa je zagnal v morje, to tekočo blatno vodo, vse starčeve zapise. Vse je odnesla reka, truplo in zvezek in zapiske sanj skozi šestdeset let. Koliko nenavadnih enkratnih nočnih svetov, koliko sladke laži in groze je odnesla voda! Moža sta šla nazaj v koč in legla.

— Sta opravila? je vprašala žena.

— Sva, sta odgovorila.

Drugo jutro so vsem v vasi povedali, da je stari nenadoma ponoči vstal in odšel ven. Mislili so, da gre spet gledat dež, ki ga je imel tako rad, pa je odšel k vodi. Ni se več vrnil. Ljudje takrat niso preiskovali smrtnih primerov in zdelo se jim je verjetno, da je staro kost odnesla voda. Družina pa je potlej skromno, a mirno živela.

\* \* \*

Čez osem tednov po starčevi smrti in po osmih mesecih neprestanega deževja je začela voda upadati in morje je postajalo spet reka in samo po dolinah se je še valila voda in odnašala dalje nekaj trupel, ki so se zapletla med drevje. Hribi so postajali večji. Ljudje so lezli s hribov, družina je tudi hitro zapustila koč, malo jih je pekla vest in zakleli so se, da bojo starcu postavili spomenik. Sovražili pa so ga še vedno in mislili, da si je sam kriv, zakaj pa je bil drugačen. Toda nihče jih ni nadlegoval s tem. Niti niso vedeli, da so v nekem daljnem mestu med očiščevalnimi operacijami našli truplo, ki je obviselo na vejah vrbe. Ljudje, ki so truplo sneli, so videli, da so na njegovem trebuhu počivale tri belouške. Očitno so se rešile na starcu. Ker je imel usta odprta, so kače prenočevale v starčevem trebuhu in se plazile skozi usta, ki so nekoč tudi poljubljala in jedla breskve, na dan. To je bilo kačam v zabavo, saj starec ni imel več zob.

Njegov zvezek zapiskov pa je razpadel in nihče ni nikdar našel niti lista. V tem zvezku je bilo mogoče kaj več o naših sanjah, saj je starec opisoval tisto sanjsko življenje kot nekaj pomembnega in zakonitega. Morda bi lahko iz tega zvezka kaj več izvedeli, zakaj se nam sanja to in ono, če bi prestrašeni in hudobni ljudje starca ne bili uničili. Tako pa ne bomo nikdar izvedeli, zakaj se nam včasih sanja, da imajo podgane obute čevlje in da dojenčki pijejo bencin.